

LAPSZEMLE

(Szerkeszti Soós Imre)

A NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER 144. száma arról ad hírt, hogy „Papír kincsek” címmel rendeztek kiállítást Nomi város múzeumában, ahol 54 tablón mintegy ezer japán ex libris volt látható. Ez alkalommal előadás is elhangzott „a grafika négy nyomási módszeréről”.

A japán egyesület országos találkozóját novemberben rendezik meg Tokióban, a Washington Hotelben. Részvételi díj, melyben az ebéd és a „szuvenir” költsége is benne van: 15 000 yen.

A lapszám új rovattal gazdagodott: „Elkészítem az ex librisét” címmel három alkotó ajánlata olvasható könyvjegy készítésére. Közlük a művész címét, adatait és egy alkotása képét. Közülük ketten darabonként 1500 yenért vállalnak aquatinta vagy számítógépes könyvjegyet. Egyikük pedig 50 darab, sok színben nyomott fametszet készítését vállalná 50 000 yen díjazásért.

A „tengeren túli” művészek részére nyitott rovattal 2 oldalon át ismertetik *Jiri Brazda* cseh művész munkásságát.

A szlovén OBVESTILA 177. számában gyászkeretes írásban méltatják a február 28-án elhunyt *Andruskó Károly* (1915-2008) érdemeit, hangsúlyozva, hogy a vajdasági Zentán született művész nagy barátja volt Szlovéniának és a szlovéneknek.

A KNIZNI ZNACKA 3/2008. számának vezércikke arról szól, hogy a cseh egyesület 90 évvel ezelőtt, 1918. november 16-án alakult meg. 1920-tól már folyóiratot is kiadtak *Könyvjegy* címmel. 1923-ban már 300 tagot számlált az egyesület. Közben összevonták az egyesületet a könyvbarátokéval. Az ezzel egyet nem értők Cseh Exlibriskör néven 1925-ben új egyesületet hoztak létre, melynek létszáma elérte a 200-at. Jelenleg a SSPE a világ egyik legnagyobb egyesülete. Lapjuk, a *Knizni Znacka*, 1994 óta évente négyszer jelenik meg.

Egy további cikkük a most 100 éves cseh bibliofil egyesület jelentőségét méltatja.

A jubiláló két egyesületnek gratulálunk és további sikeres munkálkodást kívánunk!

A pompás kiállítású belga BOOKMERK 27/2008. száma 50 kortárs ex libris képét közli eredeti színeikben. Az eseményekről készült fényképek közlésével számolnak be a Graphia jubileumáról és St. Niklaas korábbi kiállításairól. Figyelmet érdemel az új műveket bemutató sorozatuk, mely ezúttal *Baejens* számítógépes remekeitől kezdődően 10 ilyen alkotással ismerteti meg az olvasót. – A lapszám egy oldalnyi méltatást tartalmaz *Gernot Blum* könyvéről, mely 300 oldal terjedelemben közöl adatokat az erotikus ex libriséről.

A finnek EXLIBRIS ABEONISIS c. folyóiratának 63. száma egy teljes oldalon közli a meghatározandó – főként skandináviai vonatkozású – könyvjegyeket. További két oldalon eredeti színeikben szerepelnek a természetjárást népszerűsítő könyvjegyek. Kedves barátnőnk, *Leila Lehtiranta*, saját fényképével indítja írását, melynek a szerkesztő „Leila rovata” címet adta. Sajnálatainkra tartalmának ismertetése angol nyelvű szövegük-

ben nem szerepel, így nem tudhatjuk, mit üzen a hosszabb betegségéből felgyógyult kedves hölgy az olvasóknak.

A Svájcban megjelenő SELCEXPRESS 73. számának első cikke beszámol az ország exlibris egyesületének éves találkozójáról, mely 50 résztvevővel Einsiedeln városban folyt le. Egy további cikk az *Ernst Barlach* (1870-1938) emlékére készült ex libriseket mutatja be. Az írás azért időszerű, mert ebben az esztendőben volt a neves német szobrász halálának 70. évfordulója.

Hangulatos írás olvasható egy júliusban, Kelet-Poroszországba tett utazásról, az érintett városokat ábrázoló könyvjegyek bemutatásával.

A lap mellékleteként a tagok megkapták a Svájci Exlibris Club ez évi ajándék-kiadványát. A nagyalakú, kartonkötésű, 34 oldalas füzet *Karl Roesch* (1884-1939) grafikusról szól, szerzője: *Ursula Helg*. A Svájcban számos falfestményt megalkotó művész levelezőlapok, plakátok tervezésével is foglalkozott. Kisgrafikáinak száma 33, ezek adatait részletesen tartalmazza az alkotásjegyzék-kiadvány, mely egyesületünk könyvtárában megtekinthető.

A lap 11. oldalán *Vermes Júlia* ex librise látható. *Egbert Herfurth* metszetén a Borsóhercegnőről szóló Andersen mesét fogalmazta át. Egy olvasói levél és baglyokat ábrázoló kisgrafika kapcsán megtudtuk, mit jelent az a német nyelvű szólásmondás, melynek magyar fordítása: „Baglyot Athénba vinni?” (Magyar változata ennek a hiábavaló munkát jelentő mondásnak: Dunába vizet hordani.) A német mondás megfejtéséhez gondolatban Athénba kell mennünk. A város Nagy Sándor ide-

Herbert Ott fametszete, X2, 65×80

jében igen gazdag volt. Bőségükhöz hozzájárult pénzerméjük, a tetradrachma is, mely Kr.e. 600 és 450 között volt forgalomban. Az egész görög világban elterjedt érmén Pallas Athéné is tennő és jelkép-állata, a bagoly volt látható. A görög város ezekben bővelkedett, tehát felesleges cselekedet volt ide még több, baglyos pénzt bevinni.

A dániai NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2008/3. számában nem mindennapi írást közöl: Egy 1936-ban elhangzott előadás szövegét. A német és dán nyelven megjelent írás *Erich Büttner* német grafikus munkásságát méltatja. A művész abban az évben hunyt el 47 éves korában. Az eredetileg üvegművész a berlini Szecesszió tagjaként számos rajzos, klisé által sokszorosított könyvjegyet készített, közöttük egyet *Albert Einstein* számára is. A cikket ezekből mintegy 40 darab, eredeti színeikben nyomott ex libris kíséri.

Rövid írásában itt jelenti be *Klaus Rödel* szerkesztő, hogy a tagság alacsony létszáma és az anyagi források csökkenése miatt a lap a jövőben szerényebb formában fog megjelenni.

A Debrecenben megjelenő NÉZŐ • PONT című irodalmi és művészeti folyóirat gazdag tárháza a kulturális eseményekről szóló közleményeknek, cikkeknek. A lapot írja, szerkeszti és kiadja *Vitéz Ferenc*. A 2008 nyarán megjelent 14-15. számban néhány kisgrafikai témájú írással találkoztunk, ezért azokra olvasóink figyelmét felhívjuk.

A 397. oldalon kezdődik az a cikk, mely a Déry Múzeum Baráti Körének javasolja a grafikusokból és gyűjtőkből álló kisgrafika-barát tagozat létrehozását. Indokolásként elmondja a szerző, hogy Debrecenben az 1930-as években pezsgő gyűjtőélet folyt. Több sort tesz ki az itt tevékenykedett művészek névsora. Itt alakult meg az Ajtósi Dürer Céh is. A II. világháború után feloszlatták a gyűjtőkört, melynek újjáélesztésére 1970 körül *Nagy Dezső* tett kísérletet. A most javasolt csoportosulás létrejöttét a szerző a mai idősebb gyűjtő-generáció és a városban élő jeles grafikusok közreműködésével reméli. (Megvalósulása nagyban szolgálná a kisgrafika ügyét, ezért mielőbbi sikerét kívánjuk!)

Egy további írás a *Szilágyi Imre* 70 kisgrafikáját tartalmazó minikönyvet ismerteti. (Csernáth Gábor említett kiadványáról előző számunkban emlékeztünk meg.) A *Bényei Miklós* tanulmánykötetéről szóló írás illusztrációja a neves helytörténeti kutató részére *Szilágyi Imre* által készített linómetszetű könyvjegy.

Szilágyi Imre linómetszete, X3, Op. 798 (1999), 135×120

A NÉZŐ • PONT 16-17. száma az előbbi kiadványt meghaladó, gazdag képanyaggal közöl cikket Medgyessyről, Aba Novákról, Holló Lászlótól, sőt Barabás Miklósról is. Kisgrafikai vonatkozású írásaik az 563. oldalon kezdődnek. Itt közlik a 79. ünnepi könyvhét debreceni ex libriseit. Arról is említés történik, hogy Hajdúszoboszlón, 1986-ban létesült *Cseh Gusztáv*

állandó emlékkiállítás. *Vitéz Ferenc* egyszemélyes lapja ennek anyagát ismerteti. Méltatja a *Hatvan főember* és a *Jeles házak* sorozatokat, melyek lapjait a könyvjegyekhez sorolja, hiszen mindegyiküket „a hely szellemének adózó emléklapnak” tartja. Egyéb grafikáiról szólva kiemeli, hogy „a krónikás hitelessége, a mértani egyszerűségű rend, a pontos karakterrajz kellő összhangban volt nála a nem hétköznapi hangsúlyozásával”. A másfél száz oldalas szám nívós, változatos tartalmával gazdag ismeretanyagot kínál.

KÖNYVESPOLC

VITÉZ FERENC: AZ ÉRZÉKI VONAL

Józsa János képzőművész grafikai munkássága
A NÉZŐ • PONT kiadása – Debrecen, 2008. november 17.

A 110 oldalas kötet a művész pályaképének ismertetésével kezdődik. A Debrecenben 1936-ban született alkotó tanulmányainak befejezése után szülővárosába tért vissza. 1959 óta résztvevője az országos tárlatoknak, egyéni kiállításainak száma a százat meghaladja. Oldalakat tesz ki elnyert díjainak, elismeréseinek felsorolása. Munkásságára a koronát tisztelői a 2008-ban Debrecenben felavatott Józsa János Művészeti Galériával tették fel.

A rövid bemutatás után a kötet első fő részében a szerző a művész által alkalmazott technikákat veszi sorra. Az „aranytartaléknak” számító rajz mellett a fa- és linómetszet, rézkarc, litográfia, olaj- és üvegfestés bravúros tehetségű művelője, de a tűzzománc-művészetben is sajátos formanyelvet alakított ki.

A második fő rész a művész témaválasztásának sokszínűségéről szól, néhány tekintélyes külföldi szaklap véleményét idézve. A harmadikban a szerző Józsa alkotó módszerét elemelve idézi egy mondatát: „A műnek hasonlítania kell a művészre.” Itt szólal meg a művész is, imponáló közvetlenséggel: „Nem igazán szeretek portrét festeni megrendelésre. Akkor már nagyon szegénynek kell lennem, ha egy ilyen megbízást elvállalok.”

Az olvasó számára kincstár-értékű utolsó főrész címe: Az „arisztokratikus” szenvedély: Az ex libris bűvöletében. (A *Nagy Dezsőtől* idézett jelző arra utal, hogy a könyvjegyek készítése az egykori főurak passziója volt. Érdekes lenne annak kiderítése, hogy a könyvjegy mikor és hol vált gyűjtés tárgyává?)

Józsa János a múlt század 60-as éveiben kezdett el kisgrafikával foglalkozni. Alkotásjegyzéke 1963-ban 3 darabbal indul. Számuk abban az évtizedben legfeljebb az évi 10-et közelíti meg. 1970-től sokasodnak ilyen alkotásai, melyekről találhatóan állapítja meg a szerző, hogy nála az ex libris nemcsak könyvjegy, hanem kézjegy is lesz. Ekkor már az igazi józsai világ tárul a néző elé. Gondolatai egymást érik. Motívumai sűrűsége ellenére sem zsúfoltak kisgrafikái. Sohasem kalandozik

Józsa János fametszete, X2, 40×65